

Årsredovisning för

Stiftelsen Estoniaoffren och Anhöriga

882601-7074

Räkenskapsåret
2022-01-01 - 2022-12-31

Innehållsförteckning:	Sida
Förvaltningsberättelse	1
Resultaträkning	6
Balansräkning	7-8
Noter	9
Underskrifter	10

Förvaltningsberättelse

Styrelsen för Stiftelsen Estoniaoffren och Anhöriga, 882601-7074, får härmed avge följande årsredovisning för år 2022, Stiftelsens 28:e verksamhetsår.

Allmänt om verksamheten

Information om verksamheten

Stiftelsens bildande och verksamhet

Stiftelsen bildades den 3 november 1994, till följd av M/S Estonias förlisning den 28 september 1994.

Den 27 september 1994 lämnade bil- och passagerarfärjan M/S Estonia Tallins hamn i Estland med destination Stockholm i Sverige. Ombord fanns enligt rederiet 830 passagerare och 159 besättningsmän. Det har aldrig gått att fastställa exakt hur många passagerare och besättningsmän som fanns ombord vid avfärden. Klockan 23.40 svensk tid hördes kraftiga smällar från fartygets förskepp. Strax efter midnatt anropade maskinrummet bryggan och meddelade att vatten rann in på däck under bildäck. Fartyget fick kraftig slagsida, klockan 00.22 sände M/S Estonia ut första "May Day"-meddelandet. Klockan 00.32 bröts strömmen ombord, radion tystnade och fartyget sjönk till botten. 137 personer överlevde katastrofen, av dessa var 51 svenskar. 852 personer omkom, varav 94 bärgades från havsytan. 757 personer, varav 461 svenskar, saknas fortfarande efter katastrofen. En omkommen, svensk medborgare, har officiellt rapporterats återfunnen under 1996. Därefter har inga kroppar återfunnits. Sammanfattning; 552 svenska medborgare reste med Estonia, 51 räddades, 40 har identifierats döda och 461 saknas.

Direkt efter katastrofen meddelade dåvarande statsministern Carl Bildt och tillträdande statsministern Ingvar Carlsson att samtliga åtgärder som stod till buds skulle vidtagas för att bärga de omkomna. Den 15 december 1994 beslutade regeringen, på förslag av kommunikationsminister Ines Uusmann, att M/S Estonia inte skulle bärgas och att inga åtgärder för att ta upp de omkomna skulle vidtagas.

Stiftelsen har sedan instiftandet konsekvent arbetat för att offren, de som kan återfinnas, skall omhändertas och återföras till en värdig begravning i sitt fosterland. Stiftelsen stödjer arbetet som bedrivs av föreningen Arbetsgruppen för utredning av M/S Estonias förlisning, AgnEf.

Stiftelsen har anslutna medlemmar från Sverige, Finland, Estland, Lettland och England. Huvuddelen av ca 280 (få 280) familjer är svenska. Verksamhetens kostnader belastar inte de anslutna.

Den 12 november 1998 överlämnade Analysgruppen, under ledning av Peter Örn, den första rapporter till statsrådet Mona Sahlin innehållande följande rekommendation; Ansträngningar bör göras för att omhänderta och identifiera omkomna som finns inuti eller utanför Estonia. Målet bör vara att de döda under värdiga former skall kunna omhändertagas och begravas på det sätt de anhöriga finner lämpligt. Slutrapporten, SOU 1998:132, är en bekräftelse av att stiftelsens hållning varit berättigad liksom de krav som framförts under åren. Analysgruppen är den enda myndighet som på ett hedervärd och oberoende sätt lyssnat till och erkänt de anhörigas och överlevandes rätt till deltagande i handläggningen av följderna av Estonia katastrofen.

Den 11 februari 1999 beslutade regeringen att göra om misstaget från 1994; Regeringen står fast vid sitt beslut den 15 december 1994 att M/S Estonia inte skall bärgas, att några åtgärder för att ta upp de omkomna inte skall vidtas samt att platsen där fartyget förläste skall betraktas som gravplats. Vidare beslutades att arbetet med övertäckningen av fartyget, som avbröts genom regeringens beslut den 19 juni 1996, inte skall återupptas. Stiftelsen anser att beslutet, att inte omhänderta offren, är lika felaktigt som hösten 1994 och har beslutat att fortsätta stödja de hundratals familjer som inte kan acceptera regeringens ställningstagande. Arbetet med att få till stånd ett omhändertagande av de omkomna går därför vidare. Den officiella ursäkt som regeringen framförde, för att man agerade felaktigt och inte omhändertog de omkomna direkt efter olyckan, förlorar i värde eftersom det nya beslutet återigen bortser från de långsiktiga konsekvenserna.

En viktig del av stiftelsens verksamhet är att verka för att orsakerna till katastrofen utreds grundligt och att säkerheten väsentligen förbättras för framtida färjepassagerare. Haverikommissionens arbete som slutredovisades i december 1997 möter allt större kritik från sjöfartsexpertis, bl a med krav från ITF och NTF riktat till svenska, finska och estniska regeringen om en ny haveriutredning. Eftersom samma

begäran entydigt framförts från anhöriga och överlevande, kommer stiftelsen att verka för att kravet på en ny Internationell oberoende utredning uppfylls. Arbetet blir särskilt viktigt eftersom regeringens tidigare beslut kan ha påverkats av Estlands roll som delägare i fartyget och rädslan att en seriös haveriutredning utpekar rederiet, ägt av estniska staten, som ansvarig.

I beslut meddelat 2002-02-06 avvisade Högsta Domstolen prövningstillstånd avseende stämmningsansökan i ansvarsfrågan mot rederiet och närstående företag, bl a Nordström & Thulin AB. Ytterligare en framgång för de krafter som vill mörklägga orsaken till förlisningen.

Den 28 september 2004 hedrades offren på tioårsdagen av M/S Estonias förlisning genom minnesceremonier runt om i landet. Stiftelsen anordnade lokala minneshögtider samt en manifestation på Norrmalmstorg i Stockholm som avslutades med en minnesmarsch anförd av Borlänge Skolors Musikkår, från Norrmalmstorg till minnesmärket vid Galärkyrkogården på Djurgården.

I samband med tioårsdagen visades en dokumentär av Sveriges Television, Uppdrag Granskning, som resulterade i att en tulltjänsteman trädde fram och avslöjade att svenska försvaret smugglat militär utrustning på M/S Estonia före förlisningen i september 1994. Regeringen tillsatte en utredning som i januari 2005 bekräftade transporterna men samtidigt förringade betydelsen av smuglingen så att nya misstankar om mörkläggning uppstått. Efter flodvågskatastrofen i Sydostasien på annandag jul 2004 har frågan om kroppars omhändertagande aktualiserats vilket ger stöd åt Stiftelsens huvudkrav på bärgning av offren från M/S Estonia. Efter avslutat uppdrag i Thailand har kraven från anhöriga på svenska myndigheter, att omhändertaga offren på M/S Estonia, stärkts.

Många krafter arbetar för att få klarhet i M/S Estonias förlisning och statens hantering av frågan. Rapporter under 2007 från estniska undersökningskommittéer, JK:s utredning och undersökningen av videoband av Statens Kriminaltekniska Laboratorium har inte resulterat i några åtgärder från svenska staten trots att många oklarheter återstår att förklara. Forskningsuppdraget till VINNOVA att analysera sjunkförloppet har rapporterats under 2008 med ett konstaterande att man inte med säkerhet kan fastställa vad som hände vid förlisningen utan att nya undersökningar av vraket genomförs. Vi kommer att verka för att katastrofen får ett slut genom att sanningen om förlisningen presenteras och ett omhändertagande av omkomna genomförs.

Under 2009 genomfördes olika aktiviteter i samband med 15-årsdagen av förlisningen. Estoniagruppen i Sveriges riksdag gav, i samarbete med SEA, FAE och AgnEf, ut en bok med titeln Estonias Fyra Gåtor som följdes upp med ett seminarium i Stockholm på 15-årsdagen. Slutsatsen från seminariet bekräftade tidigare konstateranden om att man behöver ytterligare teknisk information från vraket för att med säkerhet kunna veta varför Estonia förläste. Ett antal minnesstunder hölls runt om i landet den 28 september och SEA genomförde en manifestation på Norrmalmstorg i Stockholm samt gav ut ett specialnummer av SEA INFO med titeln När-Vem-Vad, en mycket komplett uppslagsbok över händelser i spåren av Estoniakatastrofen.

I ett brev till Riksdagens ledamöter i december 2011 begärde SEA att, i ett första steg mot sanningen om Estonia, M/S Estonias hela skrov skall inspekteras och detaljerat dokumenteras allt enligt den rekommendation som svenska och internationella forskare lämnade i VINNOVA:s forskningsstudie, SSPA Research Report No 134, 2008. Inga reaktioner från våra lagstiftare och en ansökan till MSB 2013, om tillstånd att genomföra dykningar för att dokumentera vraket i syfte att säkerställa bevis, avvisades med motiveringen att ingen myndighet i Sverige kan besluta i frågan, lagen om gravfrid är ett hinder.

SEA beviljades medel från staten genom Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) för att, genom olika aktiviteter under 2014, belysa oklarheter kring katastrofen och hedra minnet av de omkomna kring 20-årsdagen. Söndagen den 28 september genomfördes minnesstunder på många platser i landet. SEA arrangerade minnesstund med kransnedläggning vid Erstakorset och en minneshögtid i Sofia kyrka i Stockholm samt var värd för en minnesceremoni vid monumentet vid Galärkyrkogården på Djurgården i Stockholm under närvaro av H.M. Konungen. Katastrofen och anhörigas situation uppmärksammades på årsdagen av TV, Radio och Press i Sverige och utomlands. Under september visades en utställning, producerad av SEA, på Sjöhistoriska museet under temat VAD HÄNDE MED MS ESTONIA?. En bok med samma titel, författad av Bertil Calamnius, gavs ut av SEA i samarbete med Föreningen Anhöriga Estonia i Lindesberg, FAE och Estoniagruppen i Sveriges Riksdag (E-gruppen).

Under 2016 har samarbetet med E-gruppen fortsatt. SEA framförde i en skrivelse till statsministern i Estland, krav på en ny officiell haveriutredning med syfte att finna orsaken till det exakta förloppet i MS

Estonias förlisning. Kravet avvisades och i överklagandet framkom att Stiftelsen inte var behörig part, däremot indikerades att anhöriga personligen kunde få frågan formellt prövad. En likalydande skrivelse undertecknades av 87 anhöriga i september 2016 och skickades till statsministern i Estland.

I september 2017 fick anhöriggruppen besked om att skrivelsen mottagits och vidarebefordrats till justitiedepartementet i Estland för handläggning.

I september 2018 avvisades kravet återigen, nu av justitiedepartementet. Två representanter för anhöriggruppen lämnade, i december 2018, in en stämning till Administrativa domstolen i Tallinn med krav på att staten skall åläggas att genomföra en ny utredning av MS Estonias förlisning.

I januari 2019 utfärdade en domare, vid Administrativa domstolen i Tallinn, ett föreläggande till justitiedepartementet och regeringen att inkomma med en förklaring till avvisandet av en ny utredning. Efter domstolsförhandlingar i Tallinn den 24/9 avkunnade domaren den 25/10 en dom som tvingar estniska staten att besvara skrivelsen inom 60 dagar efter den 25/11 när domen vann laga kraft. Ett utförligt och sanningsenligt svar innebär att vraket måste undersökas för att klargöra om det finns ett hål under vattenlinjen eller inte.

Veckan innan 25-årsdagen genomförde ett filmteam en ROV-undersökning av vraket. Resultatet kommer att visas i en dokumentär på Discovery, i sex avsnitt, under senvåren 2020.

2019 beviljades SEA återigen medel från staten genom MSB för att belysa oklarheter kring katastrofen och hedra minnet av de omkomna på 25-årsdagen. Lördagen den 28 september genomfördes minnesstunder på många platser i landet. SEA arrangerade minnesstund med kransnedläggning vid Erstakorset och en minneshögtid i Ersta kyrka i Stockholm samt var, tillsammans med Estoniagrupperna i Sveriges Riksdag (E-gruppen), värd för en minnesceremoni vid monumentet vid Galärkyrkogården på Djurgården i Stockholm under närvaro av H.K.H. Kronprinsessan Victoria och H.K.H. Prins Daniel samt Statsminister Stefan Löfven och Riksdagens talman Andreas Norlén. Katastrofen och anhörigas situation uppmärksammades på årsdagen av TV, Radio och Press i Sverige och utomlands. Under två veckor, fram till 25-årsdagen, genomförde SEA en tältutställning, till minne av de omkomna på M/S Estonia, på Djurgården framför Estoniamonumentet.

Dokumentären, som nämnts ovan, med titeln FYNDET SOM ÄNDRAR ALLT, hade premiär på 26-årsdagen, den 28 september 2020, i Discovery's Dplay i alla nordiska länder och sändes senare linjärt i Estland. Det blev fem avsnitt och lanseringen försenades i fem månader pga av pandemin. Filmteamet, under ledning av Henrik Evertsson, lyckades filma ett hål i skrovet på styrbords sida, något som alla experter hävdade, sedan länge, måste finnas för att kunna förklara sjunkförloppet. Avslöjandet ledde till aktiviteter hos tre regeringar, främst i Estland men även i Sverige och Finland.

2021 ändrade regeringen lagen om dykförbud så att Statens Haverikommission, tillsammans med Estland, kan göra en komplett undersökning av vraket. I juli genomfördes en förberedande undersökning av havsbotten och vraket. Resultatet som presenterades fokuserade på att man hittat berg i dagen som kan ha åstadkommit skador på vraket, bl a det upptäckta hålet. Oaktat vad som hänt på havsbotten återstår för myndigheterna att förklara det hastiga sjunkförloppet. Under sommaren 2022 kommer samma myndigheter att genomföra en fotogrammetriundersökning av vraket. En privat expedition genomfördes i september 2021 under ledning av tidigare statsåklagaren i Estland, Margus Kurm. Genom en generös donation fick SEA möjlighet att stödja expeditionen i den tekniska analysen av informationen som samlats in. Experter i Singapore och Norge som genomför analysen förväntas, under våren 2022, presentera bevis för orsaken till varför M/S Estonia förläste.

2022 har inneburit ännu ett år av frustrerande väntan. De tekniska analyserna efter den privata estniska expeditionen har inte resulterat i några klara slutsatser. Mer information, troligen också modellförsök, behövs för kunna få ett tydligt underlag till förlisningsorsaken som kan fastställs i domstol. Myndigheterna i Sverige (SHK) och Estland (OJK) har genomfört två expeditioner under året men inget resultat har presenterats under 2022, däremot har en interimrapport presenterats i januari 2023, mer om det under framåtblick.

Styrelsens sammansättning

Ordinarie Styrelseledamöter vid 2022 års utgång

Lennart Berglund, Säter, ordförande och verkställande ledamot, Bertil Calamnius, Hudiksvall, Göran Claesson, Frövi, Lasse Johnsen, Uppsala, Lennart Nord, Lidingö och Ville Torsti, Skövde.

Styrelsesuppleanter vid 2022 års utgång

Örjan Norlin, Dalarö och Anna-Carin Wallenstein, Ramsberg.

Styrelsen har hållit 4 protokollförda sammanträden under året.

Finansiering av verksamheten

Stiftelsens verksamhet har under året finansierats genom donationer. Stiftelsen tar tacksamt emot ekonomisk hjälp från medlemmar, allmänheten och företag.

Minnesfonden

Ingen avsättning till minnesfonden föreslås för 2022, fondens värde vid årets slut uppgår till 75 925 kr.

Ersättning till styrelseledamöterna

Enligt stiftelsens stadgar skall "till styrelseledamot utgå skälig ersättning för arbete i styrelsen". Under första halvåret 1995 betalades lön till verkställande ledamoten då han var engagerad på heltid. Dessutom har kostnadsersättning, främst för resekostnader, utbetalats till ledamöterna t o m 1996. Under 1997 - 2022 har, pga otillräckliga ekonomiska resurser, kostnader och utlägg endast ersatts i mindre omfattning. Styrelsen kan komma att kompenseras i framtiden om det ekonomiska läget så medger.

Stiftelsens ändamål

Stiftelsens ändamål enligt stiftelseurkunden lyder;

"Stiftelsen har till huvudsakligt ändamål att bistå anhöriga till omkomna och saknade, överlevande samt anhöriga till överlevande, i juridiska och andra angelägenheter i anledning av katastrofer och olyckor"

Framåtblick

Under 2003 påbörjades projektet Omstart 2003 som syftar till att orsakerna till M/S Estonias förlisning skall klarläggas och att offren, så långt är möjligt, skall omhändertas. Stiftelsen avser att fortsätta arbetet i syfte att avslöja orsakerna till myndigheternas klandervärda hantering av Estoniakatastrofen och misslyckanden i att finna en långsiktigt hållbar lösning där mänskliga värden sätts i främsta rummet. Upplösningen av mörkläggningen kring den nerskjutna DC 3:an och bärgningen av flygplanskroppen 2004, 52 år efter nedskjutningen, har visat på vikten av att de anhöriga får bekräftelse på vad som inträffat, även efter lång tid.

Uppgifterna om att M/S Estonia använts för transport av militär elektronik, något som svenska regeringens utredare bekräftar, har resulterat i att statsåklagaren i Estland fått i uppdrag att utreda omständigheterna omkring förlisningen. Hans rapport har i sin tur lett till att justitieministern i Estland offentligt uttalat att den gemensamma haverikommissionen JAIC bör sammankallas för att svara på frågor. SEA anser att en passagerarfärja som används för militära transporter blir ett militärt mål och att det därigenom kan finnas en koppling till förlisningen. Kravet på en ny oberoende utredning kvarstår.

2007, mindre än tre år efter flodvågskatastrofen i Thailand, avslutas omfattande insatser av svenska rättsläkare och andra myndigheter som resulterat i att mer än 98% av 543 saknade svenskar har kunnat återföras till hemlandet för begravning. Kravet på att offren efter Estoniakatastrofen omhändertas, på motsvarande sätt, kvarstår.

Under arbetet med att hedra minnet av de omkomna från M/S Estonia på 25-årsdagen framkom direkta krav på att fastställa förlisningsorsaken genom nya tekniska undersökningar, krav som får stöd av den allmänna opinionen på ett helt annat sätt än tidigare. Särskilt i Estland är stödet från berörda, media och allmänhet tydligt. Den estniska regeringen har också tillsatt en expertgrupp som senast sista mars skall komma med rekommendationer hur man besvarar vår skrivelse.

SEA har bildat Internationella Sanningskommissionen M/S Estonia, ISE, för att försäkra oss om att vi kommer att få fram hela sanningen den här gången. Sker det inte genom myndigheternas försorg får vi hitta andra vägar, hur obehaglig sanningen än kan vara för de inblandade staterna. HANTERINGEN AV ESTONIAKATASTROFEN KAN VARA DEN STÖRSTA SVENSKA SKANDALEN I MODERN TID. Beviset finns kvar tack vare att vi lyckades stoppa övertäckningen och den här gången skall vi även stoppa mörkläggningen. Vi avvaktar resultaten av de tekniska analyser som pågår både hos myndigheter och i privat regi. Sammantaget förväntas svaren resultera i bevis för vad som förorsakade M/S Estonias förlisning och vem eller vilka som bär ansvaret.

Vid en presskonferens den 16/1 2023 presenterade myndigheterna, SHK och OJK, en interimrapport av den preliminära bedömningen. Man drar inga slutsatser men tror att JAIC:s rapport håller och att skadorna på vraket uppstod när M/S Estonia träffade botten. Däremot har Statens haverikommission

nu dragit slutsatsen att M/S Estonia inte var sjövärdig, vid avgången från Tallinn den 27 september 1994. Tvärtemot vad den ursprungliga haveriutredningen JAIC kom fram till. Enligt vår uppfattning ändrar det alla förutsättningar för hur Estoniakatastrofen borde hanterats politiskt och rättsligt. Dessutom har stora skador upptäckts på vraket men enligt JAIC var skrovet intakt. Två mycket allvarliga fel i den officiella haverirapporten som måste få konsekvenser. Vi kommer att arbeta för att riksdagen eller regeringen tillsätter en oberoende utredning av orsak och ansvar som skall fastställas i svensk domstol.

**SVERIGES REGERING UPPMANAS TA LÄRDOM AV MÖRKLÄGGNINGEN
KRING DC-3:AN SOM FÖRSVANN OCH DÄRFÖR
BÄRGA ESTONIA NU!**

Personal

Stiftelsen har inte haft någon anställd personal under åren 1997 - 2022. Inga löner eller ersättningar, som skall redovisas särskilt, har utgått till styrelsen eller verkställande ledamoten.

Dispositioner beträffande vinst eller förlust

	<i>Belopp</i>
Styrelsen föreslår att till förfogande stående medel:	
balanserat resultat	64 831
årets resultat	<u>34 452</u>
Totalt	99 283
disponeras för	
balanseras i ny räkning	<u>99 283</u>
Summa	99 283

Vad beträffar företagets resultat och ställning i övrigt, hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkningar.

Resultaträkning

<i>Belopp i kr</i>	<i>Not</i>	<i>2022-01-01- 2022-12-31</i>	<i>2021-01-01- 2021-12-31</i>
Övriga rörelseintäkter		955 753	1 808 000
		<u>955 753</u>	<u>1 808 000</u>
<i>Rörelsens kostnader</i>			
Övriga externa kostnader		-920 217	-1 760 027
Rörelseresultat		<u>35 536</u>	<u>47 973</u>
<i>Resultat från finansiella poster</i>			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		-1 084	-68
Resultat efter finansiella poster		<u>34 452</u>	<u>47 905</u>
Resultat före skatt		<u>34 452</u>	<u>47 905</u>
Årets resultat		<u>34 452</u>	<u>47 905</u>

Balansräkning

<i>Belopp i kr</i>	<i>Not</i>	<i>2022-12-31</i>	<i>2021-12-31</i>
TILLGÅNGAR			
Omsättningstillgångar			
<i>Kassa och bank</i>		428 208	1 343 756
Summa omsättningstillgångar		<u>428 208</u>	<u>1 343 756</u>
SUMMA TILLGÅNGAR		<u>428 208</u>	<u>1 343 756</u>

Balansräkning

<i>Belopp i kr</i>	<i>Not</i>	<i>2022-12-31</i>	<i>2021-12-31</i>
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
<i>Eget kapital</i>			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Stiftelsekapital		1 000	1 000
		<u>1 000</u>	<u>1 000</u>
<i>Fritt eget kapital</i>			
Minnesfond		75 925	75 925
Balanserad vinst eller förlust		64 831	16 926
Årets resultat		34 452	47 905
		<u>175 208</u>	<u>140 756</u>
Summa eget kapital		<u>176 208</u>	<u>141 756</u>
<i>Kortfristiga skulder</i>			
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	1	252 000	1 202 000
		<u>252 000</u>	<u>1 202 000</u>
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		<u>428 208</u>	<u>1 343 756</u>

Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser

	<i>2022-12-31</i>	<i>2021-12-31</i>
<i>Ställda säkerheter</i>	<i>Inga</i>	<i>Inga</i>
<i>Ansvarsförbindelser</i>	<i>Inga</i>	<i>Inga</i>

Belopp i kr om inget annat anges.

Not 1 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	<i>2022-12-31</i>	<i>2021-12-31</i>
Förutbetald donation	250 000	1 200 000
Upplupet revisionsarvode	2 000	2 000
	252 000	1 202 000

Underskrifter

2023-03-18

Lennart Berglund
Verkställande ledamot

Ville Torsti

Göran Claesson

Lennart Nord

Bertil Calamnius

Lasse Johnsen

Min revisionsberättelse har lämnats den

Tony Pettersson
Auktoriserad Revisor